

Beden Dilinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Konuşma Becerisinin Gelişimine Etkisi: Kazakistan Örneği

The Effect of Body Language on the Development of Turkish Speaking Skills as a Foreign Language: The Case of Kazakhstan

Yerkanat Zhashikh

International Burch University, Bosna Hersek

Elif Derya Özdemir

SDU University - Kazakhstan,

Cemal Özdemir

SDU University - Kazakhstan

Shinawatra University - Thailand

Öz: Beden dili, sözlerin ötesine geçen, insan ilişkilerinde en güçlü ve etkili iletişim araçlarından biridir; bir bakış, bir duruş ya da bir jest, kelimelerin ifade edemediği duyguları ve düşünceleri anlatabilmektedir. Araştırmanın amacı; beden dilinin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisinin gelişimine etkisinin Kazakistan örneğinde incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Kazakistan’da özel bir lisede Türkçe öğrenimi gören 9. ve 10. sınıf Kazak öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin dil seviyesi B1’dir. Araştırmaya 11 erkek öğrenci katılım göstermiştir. Verilerin toplanmasında görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup 7 sorudan oluşmaktadır. Veri analizi kapsamında içerik analizi kullanılmıştır. Kazakistan’da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin beden dili kullanımı, dil öğrenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma neticesinde Kazakistan’da Türkçe öğrenen öğrencilerden araştırmaya katılan öğrencilerin, Türkçe konuşurken beden dillerini etkili bir şekilde kullandıkları tespit edilmiştir. Elde edilen kodlar incelendiğinde öğrencilerin konuşurken beden dillerini sık kullandıkları, beden dillerinin konuşma hızlarına ve akıcı konuşmalarına olumlu katkısının olduğu, sosyal ortamlarda rahatlık sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Beden Dili, Yabancı Dil Olarak Türkçe, Konuşma Becerisi, Türkçe öğretimi, Kazakistan’da Türkçe Öğretimi

Abstract: The aim of the research is to examine the effect of body language on the development of Turkish speaking skills as a foreign language in the example of Kazakhstan. Qualitative research method was used in the research. The study group of the research consists of 9th and 10th grade Kazakh students studying Turkish in Kazakhstan. The language level of the students is B1. 11 boys students participated in the research. An interview form was used to collect data. The interview form was prepared by the researcher and consists of 7 questions. Content analysis was used within the scope of data analysis. The use of body language of students learning Turkish as a foreign language in Kazakhstan plays an important role in the language learning process. As a result of the research, it was determined that the students who participated in the research who were learning Turkish in Kazakhstan used their body language effectively while speaking in Turkish. When the obtained codes were examined, it was determined that the students used their body language frequently while speaking, that their body language contributed positively to their speaking speed and fluency, and that it provided comfort in social environments.

Keywords: Body Language, Turkish as a Foreign Language, Speaking Skills, Teaching Turkish, Teaching Turkish in Kazakhstan

GİRİŞ

Yabancı dil öğreniminin ve öğretiminin önemi gün geçtikçe artmaktadır. Yabancıların Türkçe öğrenmelerinin gerekliliği de yine bu doğrultuda artmıştır. Özellikle son otuz yıl içinde Türkçe öğretimi büyük ivme kazanmıştır (Özdemir, Yıldırım ve Özdemir, 2016). Buna bağlı olarak da Türkçe öğretimine etki eden nedenler de bir taraftan incelenen konular arasında yerini almıştır. İncelenmesi gereken konular arasında yerini almaya başlayan konulardan birisi de *beden dilinin dil öğretimine etkisidir*. Bu alanda yapılan ve yapılacak çalışmaların önemi zamanla anlaşılacaktır. Çünkü beden dilinin yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanımı ve gerekliliği, dil öğrenme sürecini destekleyen önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Beden dilinin etkili bir şekilde kullanılması, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin daha verimli ve etkili bir öğrenme deneyimi yaşamalarına katkıda bulunmaktadır (Aşçı ve Alican, 2019).

Beden Dili Kavramı

Beden dili, insanların duygularını ve düşüncelerini ifade etmek için vücut duruşu, bakışlar, mesafe, mimikler gibi çeşitli fiziksel göstergeleri kullanmaları anlamına gelir. Aynı zamanda, bu yöntemler aracılığıyla karşıdaki kişinin duygularını ve niyetlerini anlama sürecini de içerir. Beden dili, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde, anlamlarını güçlendirmelerinde ve konuşmalarının akıcılığını artırmalarında etkili bir araçtır. Ayrıca, beden dili, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırarak, öğrencilerin öğrendiklerini uzun süre hatırlamalarına ve pratikte uygulamalarına katkı sağlamaktadır. İzgören'e (2019) göre beden dili, vücudumuzun duruşuyla, göz temasımızla, kişisel alanımızla ve yüz ifadelerimizle karşı tarafa ne hissettiğimizi ya da düşündüğümüzü aktarabilme sanatıdır. Bu bağlamda, beden dili yalnızca iletişim aracı değil, aynı zamanda insan ilişkilerinin de temel taşlarından biridir.

Öncelikle, beden dili, sözel olmayan iletişimin temel unsurlarından biridir ve dil öğrenme sürecinde anlamayı kolaylaştırmaktadır. Özellikle başlangıç seviyesindeki öğrenciler için, jestler, mimikler ve diğer bedensel işaretler, kelime dağarcığı henüz sınırlı olan öğrencilerin anlamı kavramalarına yardımcı olabilmektedir. Bunun yanı sıra, beden dili, öğretim sürecinde öğrencilere duygusal ve sosyal ipuçları verebilmektedir. Dil öğrenme süreci bazen öğrenciler için zorlayıcı olabilir ve bu süreçte motivasyonun yüksek tutulması önemlidir. Öğretmenler, beden dili aracılığıyla öğrencilere destek ve cesaret vererek, onların kendilerine olan güvenlerini artırabilmektedirler (Navarro ve Karlins (2021).

Beden dili aynı zamanda, kültürel bağlamın anlaşılmasına da katkıda bulunmaktadır. Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler, Türk kültürüne özgü beden dili kullanımlarını öğrenerek, dilin kültürel ve sosyal bağlamını daha iyi kavramaları ve konuşma becerilerinin gelişmesi sağlanabilmektedir. Bu, öğrencilerin sadece dil bilgisi kurallarını öğrenmekle kalmayıp, aynı zamanda Türk toplumunda nasıl daha etkili iletişim kuracaklarını anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Navarro ve Karlins (2021), beden dilini daha geniş bir bakış açısıyla ele alır ve bunu sadece fiziksel hareketlerle sınırlı olmayan, çok boyutlu bir iletişim biçimi olarak tanımlar. Onlara göre beden dili; kinesis (fiziksel hareketler), haptiks (dokunma), vücut duruşu, jestler, mimikler, ses tonu ve hatta giyim tarzı, saç modeli, takılar ve dövme gibi beden

donatılarıyla ifade edilen bir iletişim biçimidir. Bu unsurların her biri, iletişimin etkililiğini artırmada kritik bir rol oynar ve bireylerin birbirlerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Beden dili, aynı zamanda öğrenilebilen bir beceri olarak da değerlendirilmektedir. İnsanlar, beden dilini bilinçli bir şekilde kullanarak kendilerini daha iyi tanıyabilir ve sosyal etkileşimlerde daha başarılı olabilirler. Baltaş ve Baltaş'a (2019) göre, beden dili hoşgörü ve anlayışı artırarak, ilişkilerdeki etkinliği geliştiren, ortamsal koşullara göre şekillenen ve ses tonuyla desteklenerek kelimelerle son halini alan karmaşık bir süreçtir. Bu süreç, iletişimin çok yönlülüğünü ve derinliğini ortaya koymaktadır.

İletişimin temel unsurlarından biri olarak kabul edilen beden dili, anlama ve anlaşılma sürecini büyük ölçüde kolaylaştırır. Ancak, baştan belirtmek gerekir ki, beden dili kesin bir bilim değildir. Bu dil, bireyin kişisel özelliklerine, grup dinamiklerine, ulusal kültürlere, toplumsal normlara ve hatta kıtalar arası farklılıklara göre değişiklik gösterebilmektedir. Her birey, kendine özgü bir dünyaya sahip olduğu için beden dili evrensel bir kalıba sokulamaz. Bununla birlikte, toplumlarda belirli davranış normları ve jestler yaygın olarak kabul görmüştür ve bu normlar, hem öğretmenleri hem de öğrencileri yakından ilgilendirmektedir.

Sözsüz işaretler, bireyler arasındaki ilişkileri sağlarken, sözlü olmayan iletişim olaylarında da önemli bir rol oynar. Beden diline hâkim olmak, karşımızdaki kişinin zihnini okumak anlamına gelmez; daha çok, onun duygu ve düşüncelerini anlamak için kullanılan bir araçtır. Bilge'ye (2004) göre, beden dili, karşımızdaki bireyi anlama sürecinde bazı ipuçları sunar, ancak bu ipuçları yalnızca bizim kendimizi ifade etmemize ve öğrencilerimizi daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Bu veriler sayesinde, ders anlatımı sırasında öğrencilerin beden dilini gözlemleyerek, onların tepkilerini dersin işleyişine entegre edebiliriz. Böylece, öğretmenler olarak derslerimizi daha verimli hale getirme fırsatını yakalarız. Öğrencilerle iletişim kurarken, beden dilimizi kullanarak bu iletişimi güçlendirmek de bizim için önemli bir avantaj sağlamaktadır.

İletişimde Beden Dilinin Yeri

İnsanlar, konuşmaya başlamadan önce beden dili aracılığıyla anlaşmayı geliştirmişlerdir. Beden dili, insanların ilk anlaşma aracı ve ilk dili olarak kabul edilir. Bu dil aracılığıyla insanlar, duygularını, düşüncelerini, isteklerini, ihtiyaçlarını ve ruhsal zenginliklerini diğer insanlarla paylaşmışlardır. Sosyologlar, eğitimciler ve dil uzmanları, günlük iletişimde kullanılan sözcük sayısının binin (1000) üzerinde olmadığını belirtmiştir. Ancak insanlar, sözcüklerin ötesinde elleri, kolları, bedensel duruşları ve hareketleriyle de iletişim kurarlar. Bu tür iletişime kısaca beden dili denilmektedir (Şen, 2006).

İletişim, insanlar için temel bir eylemler ağıdır ve her birey çevresindeki diğer varlıklarla iletişim kurar. İletişimde bazen ses, bazen yazı ya da resim, bazen de sözel olmayan hareketler kullanılır. En etkili iletişim, farklı araçların bir arada ve tutarlı bir şekilde kullanılmasından elde edilmektedir (Çalışkan ve Karadağ, 2010).

Satir (2001)'a göre, günümüzde sözsüz iletişim becerilerinin diğer iletişim becerileri arasında yerini alması, bu alanda yapılacak araştırmalara hız kazandırmakta ve etkili iletişim kurmanın yollarının topluma kazandırılmasını

sağlamaktadır. Çocukluktan itibaren öğrenilen iletişim becerileri, isteğe bağlı olarak değişebilir ve her birey, iletişimin herhangi bir noktasında benzer öğeleri taşır; bu öğeler bireyin bedeni, yaşam biçimi ve değerleri, geçmiş deneyimleri ve mevcut beklentileridir. Ayrıca, duyar ve sözcükler yoluyla konuşma yeteneği ve bilgi birikimi de bu sürecin bir parçasıdır.

Küçükahmet (2004) ise iletişimin yalnızca sözcüklerle sınırlı olmadığını belirtir. İnsanların tüm iletişim kanalları açık olsa da, sadece sözcüklerin oluşturduğu kanal, anlamları taşıma kapasitesi açısından belki de en az etkilidir. İnsanlar, tüm bedenleriyle iletişim kurmaktadır.

Layık (2007) beden dili bilgisinin pek çok kapıyı açan bir anahtar olduğunu vurgular. İletişim, insanların çevresindeki varlıklarla kurdukları önemli bir eylemler ağıdır ve çeşitli araçların bir arada ve tutarlı bir şekilde kullanılması en iyi iletişimi sağlar (Çalışkan ve Karadağ, 2010).

Çalışkan ve Karadağ (2010) beden dilinin belirgin özellikleri arasında korku, kızgınlık, hüzün, nefret, mutluluk, dikkat, ilgi, uyku, gerginlik ve şiddet davranışlarını sayar. Bu genel durumların yanı sıra, kültüre özgü davranış kalıpları da vardır ve toplumdan topluma, kültürden kültüre farklılık gösterir. Her bireyin ve toplumun olayları algılama ve yorumlama kapasiteleri farklıdır. İnsan fizyonomisindeki ufak ayrıntılar, kişinin biyolojik yapısını veya zevklerini yansıtır. Bu nedenle, evrensel ortak özelliklerin yanı sıra, çeşitli kültürel geleneklere dayalı farklı jest ve mimikler bulunmaktadır. Konuşmak bir iletişim biçimidir, ancak tek başına yeterli değildir; zira nasıl konuşulduğu da önemlidir (Şen, 2006).

Tekinalp (2003), beden dilinin bilinçli ya da bilinçsiz olarak etkili iletişimdeki rolünün önemini vurgular. Beden dilinin önemi, kitle iletişim araçlarıyla kurulan ilişkilerde de kendini göstermiştir. Özellikle genç kuşak, dolaylı iletişimde beden dilini kullanmanın yanı sıra, elektronik iletlerinde mimik yerine noktalama işaretlerinden oluşan simgeler kullanma yoluna gitmiştir. Bu durumun nedeni, hiçbir sözcüğün bir gülücüğün yerini tutamayacağıdır; bu farkındalık, yüz yüze iletişimin önemini ortaya koymaktadır.

Başarılı yüz yüze iletişim, bireyin kendisiyle barışık olma düzeyiyle ilişkilidir. Kendisiyle barışık ve mutlu olan bireylerin sağlıklı ilişkiler kurması olası değildir. Beden dili eğitimine sahip bireyler, çevrelerindeki kişilerin sözcüklerden oluşan tuzaklara düşmeden, beden dilini çözerek önemli ipuçları yakalayabilirler. Bu durum, beden dili eğitimi almış bireylere başkalarının iç dünyaları hakkında bilgi edinme fırsatı sunarken, aynı zamanda deşifre olmama şansı da vermektedir (Akgül, 2006).

Arıkan (2005) insanların karşılaştıkları ilk 30 saniye ile 3 dakika arasında bir izlenim oluşturduklarını belirtir. Bu izlenim, ne konuşulduğundan ziyade nasıl konuşulduğuyla ortaya çıkar. Bu süreçte beden dili ve ses tonu, konuşulan sözcüklerden 9 kat daha etkili bir imaj oluşturur. İnsanların beş çeşit kimliği vardır ve bu kimlikler, farklı imajlarla yansıtılmaktadır.

Zıllıoğlu (1996), iyi bir dinleyicinin sadece konuşulan sözcükleri değil, aynı zamanda yüz ifadeleri, el ve kol hareketleri, beden duruşu ve ses tonunu da dikkate aldığını ifade eder. Yüz yüze iletişimde, hem sözlü hem de sözsüz mesajlar kullanılır ve sözsüz mesajlar, iletişimin büyük bir kısmını kapsamaktadır.

İzğören (1999), beden dilinin küçük yaşlarda daha fazla kullanıldığını, yaş ilerledikçe ise azaldığını belirtir. Çocuklar, beden diliyle daha çok iletişim kurar, ancak yaşlandıkça bu kullanım azalır. İnsanlar konuşmaya başlamadan önce beden diliyle iletişim kurmuşlardır ve beden dili, sözsüz iletişimin bir parçası olarak önemlidir. İlk karşılaşmalarda beden diliyle verilen mesajların önemi büyüktür.

İzğören (1999) ayrıca, düşünceler, duygular, tutumlar ve inançlar gibi soyut kavramların davranışlarda yakalanabileceğini belirtir. Mutlu bir insan gülümseyerek duygularını dışa vururken, hoşnut olmayan biri ayaklarının duruşuyla bile duygularını ifade edebilir. Beyin geçmişte veya gelecekte olabilir, ancak beden her zaman mevcut anı yaşar. Bu nedenle, beden dili, karşıdakinin iç dünyasını anlamak için önemli ipuçları sunabilmektedir.

Pease (2002), hayvanlar, kuşlar, balıklar ve primatların bölgelerini belirleme ve koruma konusundaki çalışmalarından çok sayıda örnek bulunmasına rağmen, insanların da kendi bölgeleri olduğu ve bunun son yıllarda keşfedildiğini belirtir. Bu bilgiye sahip olan kişiler, başkalarının ve kendi davranışları hakkında derin bir anlayış geliştirir ve yüz yüze iletişimdeki tepkileri tahmin edebilir. Amerikalı antropolog Edward T. Hall, mekânsal ihtiyaçlar konusunda öncüdür ve 1960'ların başında "proksemik" terimini tanımlamıştır. Pease (2002)'ye göre, bir bölge, kişinin sanki vücudunun uzantısı gibi kabul ettiği bir alan veya boşluktur. Her insanın, çitlerle çevrili evi, arabası, yatak odası, sandalyesi ve Hall'ın tanımladığı vücudunun etrafındaki boşluk gibi kendine ait bir bölgesi vardır.

Baltaş ve Baltas (1994), mesafenin ilişkilerde önemli bir duygusal belirleyici olduğunu ifade eder. İnsanlar, kendilerini yakın hissettikleri kişilere daha yakın durur ve bu kişilere temas ederler. Hoşlanılmayan kişilerle ise daha uzak durulur ve hoşnutsuzluk dile getirilir. Türkiye'de batı ve kuzey toplumlarında mesafe, doğu ve güney toplumlarına kıyasla genellikle daha uzundur. İnsanlar, ilişkilerini dört ana bölgede düzenler: Mahrem alan, kişisel alan, sosyal alan ve genel alan. Çeşitli araştırmalara göre, mesafeler bu alanlarda incelenmiştir ve İstanbul'da yapılan ön çalışmalarda güvenlik alanlarının belirli mesafelerde olduğu tespit edilmiştir.

İzğören (1999), sözsüz iletişim çerçevesinde kişilerin bedenleri dışında kurdukları ilişkilerde kapladıkları alanın ve belirledikleri uzaklığın, karşılıklı değer ve önemi yansıttığını belirtir. Uzun dili, yani kişilerin diğer insanlarla aralarına koydukları uzaklık, duygusal ilişkilerle ilişkilidir. Bu uzaklık, yalnızca kişisel tercihlere bağlı olmayabilir; iş ortamı, işin niteliği, bulunduğu ortam ve zaman da etkileyen faktörlerdendir. Ancak bu uzaklık, kişiden kişiye, toplumdan topluma ve kültürden kültüre değişiklik gösterebilir. Kişilerarası ilişkilerde uzaklık, kişinin sosyal konumuna göre ilişkilerini yönlendiren bir göstergedir.

Güz, Küçükdoğan, Sarı, Küçükdoğan ve Zeybek (2002), özel ve duygusal ilişkilerde, aile bireyleri, sevgililer ve çok yakın kişilerle aralanan mesafenin 15 ile 45 santimetre arasında olduğunu belirtir. Bu alanda, sıcak ve yakın bir iletişim kurulur, sırlar paylaşılır ve kişisel sorunlara çözüm aranır. Bu yakın mesafede, göz teması ve bedensel temas da görülebilmektedir.

Eğitimde Beden Dili

Çalışkan ve Karadağ (2010)'a göre, eğitim sürecinde beden dilinin etkin kullanımı büyük bir öneme sahiptir ve bu dil öğretmenler açısından vazgeçilmez bir araçtır. Öğretmenlerin, öğrencilerin beden dili sinyallerini doğru bir şekilde çözebilmeleri ve kendilerinin de bu dili bilinçli olarak kullanmaları gerekmektedir. Çünkü sözel olmayan mesajlar, iletişimin önemli bir parçası olup kaçınılmaz olarak ortaya çıkar. Bireyler çoğu zaman sözel olmayan davranışlarının farkında değildir; bu tür davranışlar genellikle düşük farkındalık düzeyinde gerçekleşir. Sözsüz davranışlar, bir ilişkinin düzeyi hakkında davranışsal ve duygusal ayrıntılar sağlar ve genellikle sözel davranışlara kıyasla daha güvenilir ve inandırıcı olarak değerlendirilmektedir (Cangil, 2004).

Kaliteli bir eğitim ve iyi bir eğitim süreci, bireylerin yaşam ve dünyayı daha anlamlı bir şekilde deneyimlemelerini sağlar. Bu sürecin sağlanmasında en önemli unsurlardan biri öğretmenlerdir ve öğretmenlik profesyonel bir meslek olarak ele alınmalıdır (Üstünel, 2011). Çünkü öğretmenlik, karmaşık ve zor bir meslek olup etkileşim ve iletişimi etkin bir şekilde sağlayabilmesi için öğretmenlerin uzmanlaşmış ve çeşitli özelliklere sahip olması gerekir. Bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler, yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğini ortaya koyar ve bu gelişmelere ayak uyduramayanları ciddi şekilde tehdit eder. Bilgi çağında da öğretmenler, çocuklara istenilen davranışları öğretme ve öğrenilen davranışları pekiştirme konusunda eğitimin ilk sorumlusudur. Öğretmen, öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan kişidir. Toplumsal gelişim etkisiyle, tüm meslek alanlarında yenileştirme ve uyum gereklidir. Nitelikli insan gücü ve meslek alanlarının başında öğretmenler yer almaktadır ve öğretmenin iletişimi, eğitim sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Çalışkan ve Karadağ 2010).

Yabancı Dil Öğretiminde Beden Dili

Yabancı dil öğretiminde beden dili, etkili iletişim ve anlam aktarımı açısından kritik bir öneme sahiptir. Yeni bir dili öğrenen bireyler, sözcüklerin tam anlamıyla anlaşılmadığı durumlarda beden dilini bir rehber olarak kullanabilirler. Jestler, mimikler ve vücut hareketleri, sözlü iletişimi destekleyerek sözcüklerin anlamını pekiştirir ve soyut kavramların daha anlaşılır hale gelmesine yardımcı olur. Ayrıca, öğretmenin beden dili, öğrencilerin dikkatini toplamasına ve ders içeriğine daha iyi odaklanmasına katkıda bulunur. Bu sayede, öğrenciler yabancı dili öğrenirken, sadece dilsel anlamda değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal bağlamda da daha kapsamlı bir anlayış geliştirirler. Beden dili, yabancı dil öğretiminde hem öğreticinin hem de öğrencinin daha etkili ve etkileşimli bir öğrenme süreci yaşamasını sağlamaktadır.

Kültürler arası iletişimde beden dili, bireylerin birbirleriyle etkileşim kurarken kullandıkları en temel araçlardan biri olarak karşımıza çıkar. Ancak, bu iletişim aracı, farklı kültürel bağlamlarda oldukça farklı şekillerde yorumlanabilir ve bu da yanlış anlamalara neden olabilir. Bu bağlamda, Kaşıkçı (2006), ilk insanların beden dillerinin, oldukça benzer

işaret ve davranışlar içerdiğini belirtir. Ancak, insan popülasyonunun artmasıyla birlikte gruplar oluşmuş, bu gruplar topluluklara, topluluklar ise zamanla toplumlara ve kültürlere evrilmiştir. Bu süreç, yaşam tarzlarında, alışkanlıklarda, iklim koşullarında ve inançlarda olduğu gibi beden dilinde de önemli farklılıklar yaratmıştır. Kültürler arası beden dili farklılıkları, özellikle yabancı bir ülkeye gidildiğinde veya yabancıların ülkemize gelmesi durumunda daha belirgin ve önemli hale gelmektedir.

Baltaş ve Baltas (1994) ise, farklı kültürel gruplara dahil olduğunda, beden dili mesajlarının ayrıntılarını doğru bir şekilde anlamının zorlaştığını vurgular. Bu nedenle, bir grubun sessiz dilini anlamak için o kültür hakkında derin bir bilgiye sahip olmak gereklidir. Kültür, tarih boyunca insanın doğayla ve diğer insanlarla olan problemlerini çözme biçimi olarak ortaya çıkmıştır ve bu nedenle, kültürel farklılıkların bilincinde olmak, hem geçmişin hem de geleceğin problemlerinin çözümünde önemli bir kolaylaştırıcı rol oynar. İnsanlar arası ilişkilerde, kültürel farklılıklar nedeniyle oluşan uzaklık, bireyin kendini ifade etme biçimini yansıttığı için, etkin ve etkili bir iletişim kurulması istenildiğinde büyük önem taşır. Ancak, küreselleşmenin etkisiyle, toplumlara özgü beden dili hareketlerinde de değişimler meydana gelmektedir ve baskın kültürlerin etkisiyle yeni kullanımlar dünya çapında yaygınlaşmaktadır. Bu durumda, toplumların kendine özgü özelliklerinden fazla ödün vermemesi, kültürlerinin devamlılığı için önemlidir.

Beden Dilinin Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanımı ve Gerekliği

Beden dili, eğitim faaliyetlerinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Etkili bir öğretim süreci, sadece sözel iletişimle değil, aynı zamanda beden dili gibi sözel olmayan iletişim araçlarıyla da desteklenmesi önemli olarak görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde beden dili kullanımı hassas bir durum olmasına rağmen öğretmenlerin çoğunlukla kullandıkları beden dilinin faydalı yönlerinin farkında olmadığı görülmektedir. Önemi anlayan öğretmenlerin sınıfta daha başarılı sonuçlara ulaştıkları gözlemlenmiştir (Karababa ve Karagül, 2013).

Beden bir insanın en önemli parçasıdır. Duyuların doğrudan yansıması olduğu için hayatın merkezinde yer alması normaldir. Bu nedenle birçok meslekte beden dili oldukça önemlidir. Dil öğreniminde de önemli faydalar sağladığı ifade edilmektedir (Göçer, 2015). Günümüzde eğitimde motivasyonun büyük önem taşıdığı anlaşılmıştır. Öğrencinin ve sınıfın fiziksel analiz yoluyla öğrenmeye yönelik algısını anlamak ve buna göre motive etmek çok önemlidir. Aksi takdirde öğrenme arzusu olmayan öğrenciye bir şeyler öğretmek çok zordur. Bu şekilde yapılan eğitim yalnızca zaman ve emek kaybına yol açacaktır. Bu bağlamda derse ilgiyi, özellikle motivasyonu artıracak temel unsurlara odaklanmak önemlidir. Beden dilinin ürettiği pozitif enerjinin derse yönelik olumlu motivasyon yaratacağından şüphe yoktur (Deregözü ve Kuyumcu, 2015).

Öğrenciyle fiziksel temas kurmak da çok önemlidir. Ders sırasında dikkati dağılan öğrencinin göz teması ya da küçük bir dokunuşla dikkatini tekrar kazanmasına yardımcı olunmalıdır. Özellikle yabancı kültürden gelen öğrencilerin farklı kültürü algılamaları ve beden dili kapsamında mimik ve jestleri öğrenmeleri zor olabilmektedir (Göçmenler, 2014). Öğretmenin bu noktada sıcak ve dürüst tavrı, durumun kısa sürede sakinleşmesini sağlayacaktır. Ayrıca anlaşılmayan bir nokta hakkında soru sorabilmek öğretme ve öğrenmenin çok önemli bir parçasıdır. Bunun dışında en önemlisi

kişinin mutlulukla ve başarıyla istediğini yapmasıdır. Beden dilini kullanmanın yarattığı sıcak atmosfer sayesinde yabancı bir öğrencinin Türkçe öğrenmesi çok daha kolay hale getirebilmektedir (Karçığ ve Çetin, 2015).

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Öğretmenin Beden Dili Açısından Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Eğitimin en önemli belirleyicilerinden biri öğretmenlerdir. Öğretmenlerin tutum ve davranışları öğrencilerin başarıları üzerinde çok etkilidir. Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde, öğretmenler etkin rol almaktadır. Dolayısıyla, öğretmenin performansı, bilgi ve donanımı eğitim-öğretim sürecini doğrudan etkilemektedir. Nitelikli bir öğretmen, öğrencilere daha etkili ve verimli bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Öğretmenlerin pedagojik becerileri, konu alanı bilgileri ve sınıf yönetimi konusundaki yeterlilikleri, öğrencilerin akademik başarılarını ve motivasyonlarını artırmaktadır (Can, 2012). Ayrıca, öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerine önem vermesi, yenilikçi öğretim yöntemlerini benimsemeleri ve bireysel öğrenci ihtiyaçlarına duyarlılık göstermeleri, eğitim-öğretim sürecinin kalitesini daha da yükseltmektedir (Şahin, 2013). Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde öğretmenin beden dili ciddi bir etkiye sahiptir. Öğretmenler iletişim sürecinin önemli bir parçasıdır ve öğrencileriyle ilişkiler kurmalıdırlar. Aynı zamanda öğrencilerin ders materyaline olan ilgisini uyandırmalı ve onları öğrenmeye motive etmelidir. Sosyal davranışları yönetirken duyguların ve çatışmaların üstesinden gelmesi gerekmektedir. Çoğunlukla sözlü olmayan yardım kullanılması söz konusu olabilmektedir (Göçer, 2015).

Sınıfla olumlu ilişkiler kurmak için kullanılan davranışlar ve jestler oldukça önemlidir. Dersleri kaydederken yüzünüzün tamamen öğrencilere dönük olması ve avucunuzu göstermeniz gibi jestler, öğrencilere güven ve açık iletişim mesajı vermektedir. Bu tür davranışlar kalıplaşmış olabilir ve spekülatif davranışlara yol açabileceği düşünülebilir. Ancak, bu endişe yersizdir çünkü bu eylemler bireyin kişisel davranışını değiştirmemektedir (Demiral ve Yavuz, 2016). Bu davranışların arkasındaki saiklerin ne olduğu önemli değildir; çünkü öğrenciler bu eylemlerin yanlış mı yoksa dürüst mü olduğuna karar vermemektedirler. Bununla birlikte, bu tür davranışlarla tutarlı fiziksel aktiviteleri bilinçli olarak gerçekleştirmek, öğretmenin onurunun bir parçasıdır. Bu tür analizler ve alıştırmalar, öğretmenin mesleki kalitesini artırmayı amaçlar. Öğretmen yeterliliğinde önemli bir yer tutan beden dili, öğretmenin pratik performansını etkili bir şekilde kullanması gereken bir araçtır. Bu ilke, öğretmenin kendi işi bağlamında beden dilinin etkili kullanımını öğretmenin performansına dahil etmesini sağlamaktadır. Bu nedenle, beden dilinin doğru ve bilinçli kullanımı, sınıfta olumlu ilişkiler kurmanın yanı sıra öğretmenin mesleki kalitesini ve yeterliliğini artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmelidir (Gün ve Yurtçu, 2022).

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Öğrencilerin Beden Dili Açısından Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Beden dili, iletişimin önemli parçalarından biridir. Öğrenciler, sözlü ifadelerinin yanı sıra jestler, mimikler ve vücut duruşlarıyla da hem öğretmenle hem de arkadaşlarıyla iletişim kurarlar. Bu sebeple beden dilini doğru kullanmayı öğrenmeleri, bu konuda bilinçli olmaları çevreleriyle etkili iletişim kurmaları açısından kritik bir öneme sahiptir. Beden dilinin öğelerini doğru bir şekilde kullanmak için öncelikle bu öğelerin neler olduğu konusunda yeterli bilgiye sahip olunmalıdır. Beden diline ait öğelerden ilki göz temasıdır. Göz teması, iletişimde çok güçlü bir araçtır. Öğrenciler, muhatap oldukları kişi ya da kişilerle göz teması kurarak daha samimi ve güvenilir bir izlenim bırakabilirler. Bir diğer beden dili ögesi gülümseme, pozitif enerji yayma ve hoşgörüdür. Gülümsemek, iletişimi

olumlu yönde etkileyen önemli bir unsurdur. Öğrenciler, gülümseyerek, etraflarına pozitif enerji yayarak ve hoşgörülü bir tavır sergileyerek iletişimlerini daha etkili hale getirebilirler.

Beden dili öğelerinden diğeri de vücut duruşudur. Konuşma esnasında dik durmak ve kendine güvenli bir vücut duruşu ortaya koymak, insanlarla iletişimde olumlu bir etki meydana getirir. Bu sebeple öğrenciler de vücut dillerini bilinçli bir şekilde kullanmalıdırlar. El ve kol hareketleri de iletişimde önemli olan unsurlardan bir tanesidir. Ellerimizle yaptığımız jestler, konuşma esnasında vermek istediğimiz mesajın anlamını güçlendirir. Aynı şekilde konuşurken parmak işaretleri yapmak, el ve kol sallamak, bir şeyleri işaret etmek gibi hareketler iletişimde vurgu yapmaya büyük katkı sağlayan unsurlardır. Bu sebeple öğrenciler de bu unsurları gereği şekilde kullanmayı öğrenmelidirler.

İletişimde yakınlık mesafesi de büyük öneme sahip farklı bir unsurdur. Bireyler arasındaki oluşturulan fiziksel yakınlık ya da uzaklık (mesafe), iletişimde önemlidir. İnsanlarla konuşurken yakın bir mesafe, onlarla aramızda olan samimiyeti ifade ederken, aramıza koyduğumuz uzak mesafeler onlarla daha resmi bir iletişimin varlığını ortaya koyar. Bu sebeple öğrenciler de insanlarla samimi bir iletişim kurmak istiyorlarsa fiziksel yakınlık konusuna dikkat etmeleri gerekmektedir.

Beden dilinin en önemli öğelerinden bir tanesi de kuşkusuz temas yani dokunmadır. Dokunma, diğer insanlarla duygusal bağlar kurmanın önemli yollarından bir tanesidir. İnsanlarla selamlaşma anında ya da tanışma esnasında el sıkışmak; bir şeyler anlatırken ya da dinlerken omuzlarına dokunmak; ayrılmalarda ya da bir araya gelmelerde onlara sarılmak gibi hareketler iletişime duygusal bir boyut katar.

İçinde yaşanılan ortamlar bir takım kültürel değerler taşırlar. İnsanların beden dilleri, sahip oldukları kültürlere göre farklılıklar gösterebilir. Bu sebeple iletişim esnasında başka kültürlerin sebep olduğu farklı davranışlara saygılı olunmalıdır. Öğrenciler, bu sebeplerle farklı kültürlerde nasıl davranılması gerektiği konusunda bilgi sahibi olmalı ve hem kendi kültürünün gereği olan hareketleri sergilemeli hem de başka kültürlerin beden dili öğelerine karşı saygılı bir tutum sergilemelidir.

İletişimde hem kelimelerin hem de beden dilinin bilinçli bir şekilde kullanılması önemlidir ve gereklidir. Bu noktada özellikle unutulmaması gereken bir nokta da göz temasında, yakınlık konusunda, dokunmada ve diğer beden dili hareketlerinde çok dikkat edilmesi gerekmektedir. İnsanlarla kurulan iletişimlerde bu konularda fazla aşırılık olması kimi zaman yanlış anlaşılmalara neden olabilir. Özellikle çok *tanımadığımız* insanlara karşı takınacağımız tavırlar ve sergileyeceğimiz beden dili hareketleri gayet seviyeli olmalıdır. Öğrencilerin hem öğretmen ile hem de arkadaş çevresi ile gireceği iletişimlerde bu konuda hassasiyet göstermeleri gerekmektedir. Meydana gelecek yanlış anlaşılmaların ve doğacak sıkıntıların önünü kesmek amacıyla bu konu farklı bir öneme sahiptir.

Türkçenin Yabancı Dil Öğretiminde Konuşma Becerisi Açısından Beden Dilinin Önemi

“Yabancı bir dilin öğretilmesinde belirli aşamalar ve beceri alanları mevcuttur. Birey bir dili öğrenirken öncelikli olarak okuma ve dinleme becerisi gelişmektedir. Bu alanlarda yetkinlik kazanan bir öğrenci ise yazma ve konuşma

becerilerinde gelişim göstermeye başlamaktadır. Öncelikli olarak zihin yeni dille ilgili bilgileri almakta ve üretim aşamasına geçerek yazma ve konuşma becerisinde ilerlemeye başlamaktadır” (Uysal ve Özdemir, 2023).

Yabancı dil öğretiminde konuşma becerisi açısından beden dilinin önemi, dil öğrenme sürecini destekleyen ve iletişimi güçlendiren temel unsurlardan biridir. Beden dilinin etkili bir şekilde kullanılması, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine ve kendilerini daha rahat ifade etmelerine yardımcı olmaktadır (Benzer, 2015). Öncelikle, beden dili, anlamı pekiştirme ve anlaşılabilirliği artırma konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Yabancı dil öğrenen öğrenciler, jestler, mimikler ve diğer bedensel işaretler sayesinde anlamını bilmedikleri kelimeleri ve ifadeleri daha hızlı ve etkili bir şekilde öğrenebilmektedirler. Örneğin, öğretmenin el hareketleriyle bir kelimenin anlamını göstermesi veya yüz ifadeleriyle duyguları ifade etmesi, öğrencilerin yeni kavramları daha kolay kavramalarına yardımcı olmaktadır (Nurlu, 2019).

Beden dili, konuşma sırasında öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağlamaktadır. Dil öğrenen kişiler, kelime dağarcıkları sınırlı olduğunda veya gramer yapılarında eksiklikler olduğunda beden dili kullanarak bu eksiklikleri telafi edebilmektedirler (Şahin, 2013). Örneğin, öğrenciler el hareketleriyle nesnelere tarif edebilir veya yüz ifadeleriyle duygularını ifade edebilmektedirler. Bu, iletişimin kesintiye uğramadan devam etmesini sağlar ve öğrencilerin kendilerini daha özgüvenli hissetmelerine yardımcı olmaktadır (Özmen, Güven ve Dürer, 2017).

Beden dilinin yabancı dil öğretiminde konuşma becerisi açısından bir diğer önemli katkısı, öğrencilerin kültürel farkındalıklarını artırmasıdır. Her kültür, kendine özgü beden dili kullanımları ve jestlerle iletişim kurar, bu da dilin sadece dilbilgisi ve kelime dağarcığını değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal bağlamını da öğrenmeyi gerektirmektedir (Güneş, 2013). Yabancı dil öğrenen öğrenciler, bu kültürel beden dili kullanımlarını öğrenerek, hedef dilin kültürel bağlamını daha iyi kavrayabilmektedirler. Bu, öğrencilerin sadece dil bilgisi edinmelerini değil, aynı zamanda doğru ve etkili bir şekilde iletişim kurma becerilerini de geliştirmelerini sağlamaktadır. Örneğin, bazı kültürlerde belirli jestler ve mimikler olumlu veya olumsuz anlamlar taşıyabilmektedir. Bu tür beden dili ipuçlarını anlamak, öğrencilerin hedef dilde daha doğal ve uyumlu bir iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Beden dili, dil öğretiminde kültürel farkındalık yaratmada ve dil becerilerini geliştirmede kritik bir rol oynamaktadır (Demiral ve Yavuz, 2016).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde beden dilinin önemi, öğrencilerin dil öğrenme sürecini kolaylaştırmada ve iletişim becerilerini geliştirmede kritik bir rol oynamaktadır. Beden dili, anlamın pekiştirilmesi ve anlaşılabilirliğin artırılması açısından büyük bir katkı sağlamaktadır. Öğretmenler, jestler ve mimikler kullanarak kelimelerin ve ifadelerin anlamlarını pekiştirebilirler. Özellikle yeni kelimeler öğrenilirken, beden dili görsel bir destek sunar ve anlamayı kolaylaştırmaktadır (Durmuş, 2013). Ayrıca, öğretmenler, beden dili aracılığıyla konuşma hızını ve tonlamayı ayarlayarak öğrencilerin anlamasını kolaylaştırabilmektedirler. Beden dili, iletişimin kolaylaştırılmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Kelime dağarcığı sınırlı olan öğrenciler, beden dilini kullanarak kendilerini daha iyi ifade edebilmektedirler. Jestler ve mimiklerle desteklenen anlatımlar, öğrencilerin anlamını bilmedikleri kelimeleri ve

ifadeleri daha hızlı ve etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, beden dili, öğrencilerin kendilerini daha özgüvenli hissetmelerini sağlar ve iletişimin kesintiye uğramadan devam etmesini sağlamaktadır (Can, 2012).

YÖNTEM

Araştırma Yöntemi ve Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, araştırmacıların bireylerin deneyimlerini, algılarını, duygularını ve anlamlarını derinlemesine anlamaya çalıştıkları bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntem, sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılır ve genellikle karmaşık, çok boyutlu ve dinamik konuları incelemek için tercih edilmektedir (Tekindal ve Arsu, 2020). Araştırmada model olarak ise nitel araştırma desenlerinden durum çalışması (case study) kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, bir olgunun ya da sürecin derinlemesine incelenmesine imkân sağlar.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kazakistan'ın Janaozen şehrinde Türkçe öğrenimi gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise bu evren içinden kolay örnekleme deseni ile seçilen Janaozen şehrindeki özel bir lisede 9. ve 10. sınıfta Türkçe öğrenimi gören 11 Kazak öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin dil seviyeleri B1'dir. Araştırmaya 11 erkek öğrenci katılım göstermiştir.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında yüz yüze görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, araştırmacıların belirli bir konuyla ilgili bilgi toplamak amacıyla katılımcılarla yaptıkları görüşmeleri sistematik bir şekilde yürütmek ve elde edilen verileri düzenli bir biçimde kaydetmek için kullanılan bir araçtır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup 7 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunun oluşturulmasında beden dili ve konuşma becerisi etkisi üzerinde değerlendirme yapılmıştır. Özellikle yabancı dil öğrenimi açısından beden dili ve konuşma becerisi ile ilgili kaynaklardan faydalanılmış ve görüşme soruları oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri analizi kapsamında içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, araştırmanın özüne ilişkin kalıpları, temaları, ön yargıları ve anlamları belirlemek hedefiyle verilerin dikkatli, detaylı ve sistematik olarak incelenmesi ve yorumlanmasıdır (Tekindal ve Arsu, 2020). İçerik analizi kapsamında öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar incelenmiştir. Cevapların incelenmesinde okumalar yapılmış, cümle ve kelimeler belirlenmiştir. Aynı anlama gelen kelime ve cümlelerin sıklıklarına bağlı olarak ana tema ve kodlar oluşturulmuştur. Bulgular kısmında yer alan tablolarda yer alan ana temalar; öğrencilere verilen sorular üzerinden oluşturulmuştur. Tablolardaki kodlar ise öğrencilerin cevaplarına göre oluşturulmuştur. Aynı anlama gelen cümle ve kelimeler üzerinden öğrencilerin sık verdikleri cevaplar üzerinden kodlar belirlenmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR**Tablo 1***Beden Dili Kullanımına Yönelik Bulgular*

Ana Tema	Kodlar
Beden Dili Kullanımı	<ul style="list-style-type: none"> • Konuşurken beden dilini sık kullanma • Konuşma hızına olumlu etkisi • Akıcı konuşmaya olumlu etkisi • Sosyal ortamda rahatlık sağlaması • Farklı beden dili kullanımının farkındalığı

Tablo 1’de öğrencilere, *Kendi beden dilinizi Türkçe konuşurken nasıl kullanıyorsunuz?* sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar kapsamında kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen veriler neticesinde Kazakistan’da Türkçe öğrenen öğrenciler, Türkçe konuşurken beden dilini etkili bir şekilde kullanmaktadırlar. Kodlar incelendiğinde öğrencilerin konuşurken beden dilini sık kullandıkları, beden dilinin konuşma hızına ve akıcı konuşmaya olumlu katkısı olduğu, sosyal ortamda rahatlık sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler tarafından farklı beden dili kullanımına yönelik farkındalığın olmasının önemli olduğu ifade edilmiştir. Ellerini, mimiklerini ve diğer beden dili unsurlarını kullanarak iletişimlerini desteklerler. Bu kullanım, dili daha etkili bir şekilde ifade etmelerine ve karşı tarafla daha güçlü bir bağ kurmalarına yardımcı olur. Beden dilini kullanarak konuşma hızlarını ayarlamak, özellikle zorlandıkları kelimelerde veya cümle yapılarında daha rahat bir tempo tutturmalarını sağlar. Beden dili, öğrencilerin Türkçe konuşmalarını daha akıcı hale getirir; anlatım güçlüğü yaşadıklarında, bu unsurlar konuşmalarını tamamlayıcı bir rol oynar. Ayrıca, sosyal ortamlarda beden dili kullanımı, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde ve sosyal etkileşimlerinde önemli bir rol oynar. Öğrenciler ayrıca arkadaşlarıyla etkileşim kurarken mesajlarını daha net bir şekilde iletebilirler. Farklı iletişim durumlarında beden dilinin nasıl ve ne zaman kullanılacağını öğrenmek, Kazak öğrencilerin dilin kültürel boyutlarını daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Bu farkındalık, onları daha etkili ve bilinçli birer dil kullanıcısı yapmaktadır.

Tablo 2*Beden Dilinin Konuşma Becerisine Katkısı*

Ana Tema	Kodlar
Konuşma Becerisine Katkısı	<ul style="list-style-type: none"> • Kendini daha iyi ifade etme • Dili doğru kullanma • Telaffuz katkı sağlama • İletişimde açıklık kazandırma • Sözel olmayan iletişim becerilerini geliştirme

Beden dilinin Türkçe konuşma becerinizi geliştirmede size nasıl yardımcı olduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna verilen cevaplar kapsamında elde edilen kodlar incelendiğinde öğrenciler beden dilinin, kendini daha iyi ifade etme, dili doğru kullanma, telaffuza katkı sağlama, iletişimde açıklık kazandırma, sözel olmayan iletişim becerilerini geliştirmeye katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Beden dili, Kazak öğrencilerin Türkçe konuşma becerilerini geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Kendilerini ifade ederken beden dilini kullanmak, konuşmalarını daha net ve anlaşılır hale getirir. Özellikle kelime bilgisi eksik olduğunda veya dil bilimsel zorluklarla karşılaştığında, beden dili önemli bir tamamlayıcı işlev görür. Beden dili, doğru telaffuzu destekleyici bir unsurdur. Örneğin, belirli bir kelimeyi vurgularken yapılan bir el hareketi ya da yüz ifadesi, öğrencilerin konuşmalarını daha doğal ve doğru bir şekilde gerçekleştirmelerine katkı sağlar. İletişimde açıklığı artıran beden dili, öğrencilerin daha etkili bir şekilde iletişim kurmasına yardımcı olur. Konuşmanın sadece kelimelerle sınırlı kalmaması, beden diliyle zenginleştirilmesi, mesajın daha açık ve anlaşılır bir şekilde iletilmesine katkıda bulunur. Beden dili, sözel olmayan iletişim becerilerini geliştirerek, öğrencilerin hem sözlü hem de sözsüz olarak daha güçlü bir iletişimci olmalarını sağlar.

Tablo 3

Sık Kullanılan Beden Dili Unsurları

Ana Tema	Kodlar
Sık Kullanılan Beden Dili Unsurları	<ul style="list-style-type: none"> • El hareketlerinin konuşma sırasında kullanımı • Mimik kullanımı • Göz teması ve diğer yüz ifadelerinin kullanımı

Türkçe konuşurken hangi beden dili unsurlarını (el hareketleri, mimikler, duruş vb.) daha sık kullanıyorsunuz? sorusunun cevapları incelendiğinde el hareketlerinin konuşma sırasında kullanımı, mimik kullanımı, göz teması ve diğer yüz ifadelerinin kullanımı öğrencilerin sık kullandıkları beden dili unsurları olduğu belirlenmiştir. Kazak öğrenciler, Türkçe konuşurken beden dili unsurlarını sıklıkla kullanır. Özellikle el hareketleri, mimikler ve duruş gibi unsurlar, onların iletişimde kendilerini ifade etmelerine yardımcı olur. El hareketleri, belirli bir düşünceyi veya duyguyu vurgulamak için kullanılırken, mimikler ise konuşmanın duygusal tonunu ve anlamını güçlendirir. Göz teması ve diğer yüz ifadeleri, iletişimde karşı tarafa verilen mesajların doğruluğunu pekiştirir. Bu unsurlar, Kazak öğrencilerin sadece söylediklerini değil, aynı zamanda ne hissettiklerini de karşı tarafa aktarmalarına yardımcı olur. Duruş, konuşma sırasında mesajın net bir şekilde iletilmesine katkıda bulunur; doğru bir duruş, öğrencilerin kendine güvenini artırır ve mesajlarının daha güçlü bir şekilde iletilmesini sağlar. Beden dili unsurlarının farklı kültürel anlamları da önemli bir noktadır. Kazak öğrenciler, Türk kültüründe beden dili unsurlarının nasıl yorumlandığını öğrenerek, daha etkili ve kültürel olarak uygun bir şekilde iletişim kurabilirler.

Tablo 4*Beden Dili ile Anlamayı Kolaylaştırma*

Ana Tema	Kodlar
Anlamayı Kolaylaştırma	<ul style="list-style-type: none"> Anlamadığı kelimeleri beden dili ile anlamlandırma Karmaşık ifadeleri beden diliyle daha anlaşılır hale getirme Beden dili ile konuşmacının niyetini ve duygusunu anlama Beden dili ile kelime bilgisi eksikliğini telafi etme Beden dili ile sözlü olmayan mesajları anlama

Yukarıdaki tabloda öğrencilere yöneltilen *Beden dili kullanarak, Türkçe konuşurken anlamadığınız bir kelimeyi veya ifadeyi daha iyi anlamaya çalıştınız mı? Nasıl?* sorusunun cevaplarına yönelik bilgiler yer almaktadır. Bu cevaplara göre beden dilinin; anlamadığı kelimeleri beden dili ile anlamlandırma, karmaşık ifadeleri beden diliyle daha anlaşılır hale getirme, beden dili ile konuşmacının niyetini ve duygusunu anlama, beden dili ile kelime bilgisi eksikliğini telafi etme, beden dili ile sözlü olmayan mesajları anlama kapsamında anlamayı kolaylaştırdığı ifade edilmiştir. Beden dili, Kazak öğrencilerin anlamadıkları kelimeleri veya ifadeleri anlamlandırmalarında önemli bir rol oynar. Bir kelimenin anlamını tam olarak bilmeseler bile, karşısındaki kişinin beden dilinden ne demek istediğini çıkarabilirler. Bu, özellikle karmaşık ifadeler veya deyimlerde oldukça faydalıdır. Beden dili, konuşmacının niyetini ve duygusunu anlamada da etkili bir araçtır. Birinin yüz ifadesi veya el hareketi, onun ne söylemek istediğini veya nasıl hissettiğini anlamaya yardımcı olabilir. Bu, iletişimdeki olası yanlış anlamaları azaltır ve karşılıklı anlayışı güçlendirir. Beden dili ayrıca, kelime bilgisi eksikliğini telafi eden bir rol oynar. Kelime dağarcığı sınırlı olan öğrenciler, beden diliyle eksik kalan yerleri doldurabilir ve bu sayede mesajlarını daha etkili bir şekilde iletebilirler. Beden dili, sözel olmayan mesajları anlama konusunda da önemli bir rol oynar. Karşı tarafın beden diliyle verdiği mesajları doğru bir şekilde okumak, öğrencilerin daha iyi birer iletişimci olmasını sağlar.

Tablo 5*Beden Dili ve Rahatlık*

Ana Tema	Kodlar
Beden Dili ve Rahatlık	<ul style="list-style-type: none"> Beden dilini kullanırken konuşmada rahatlama hissi Beden dilinin özgüven artırıcı etkisi Beden dilini kullanmanın stres azaltıcı rolü Beden dili ile kendini daha iyi ifade etme Beden dili kullanımı ile iletişimde doğal olma

Beden dilini kullanarak Türkçe konuştuğunuzda kendinizi daha rahat hissediyor musunuz? Neden? sorunun cevapları incelendiğinde beden dilini kullanırken konuşmada rahatlama hissi, beden dilinin öz güven artırıcı, stres azaltıcı rolü, kendini daha iyi ifade etme ve beden dili kullanımı ile iletişimde doğal olma şeklinde etkileri olduğu ifade edilmiştir. Kazak öğrenciler, Türkçe konuşurken beden dilini kullandıklarında genellikle kendilerini daha rahat hissediler.

Beden dili, onların kendilerini daha doğal ve öz güvenli bir şekilde ifade etmelerine olanak tanır. Bu rahatlama hissi, iletişim sırasında yaşanan stresin azalmasına da katkıda bulunur. Öğrenciler, beden dilini kullanarak stres ve gerginliği azaltabilir ve bu sayede daha akıcı ve kendine güvenen bir şekilde konuşabilirler. Beden dili, öğrencilerin kendilerini ifade ederken daha rahat hissetmelerine ve mesajlarını daha net bir şekilde iletmelerine yardımcı olur. Doğal bir şekilde beden dili kullanmak, iletişimde daha özgün ve etkili olmalarını sağlar. Bu, öğrencilerin Türkçe konuşurken yaşadıkları dilsel kaygıları azaltarak, konuşma sürecini daha keyifli ve verimli hale getirir.

Tablo 6*Başkasının Beden Dili Kullanımı ile Anlama*

Ana Tema	Kodlar
Başkasının Beden Dili Kullanımı ile Anlama	<ul style="list-style-type: none"> • Başkasının beden diliyle anlatılanları daha kolay anlama • Karşı tarafın beden dili kullanımı ile anlamlandırma • Başkasının beden dili ile duygusal durumu anlama • Beden dili ile örtülü mesajları anlama

Yukarıdaki tabloda *Başka biri Türkçe konuşurken beden dilini kullandığında, anlamanızı kolaylaştırıyor mu? Nasıl?* sorusunun cevapları yer almaktadır. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre öğrenciler başka biri Türkçe konuşurken beden dili kullanılımasının, daha kolay anlamaya, karşı tarafın beden dili kullanımı ile anlamlandırmaya, başkasının beden dili ile duygusal durumu anlamaya, beden dili ile örtülü mesajları anlamaya olumlu etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Kazak öğrenciler, başkalarının beden dilini kullanarak yaptıkları konuşmaları anlamada önemli avantajlar elde etmektedirler. Karşı tarafın beden dili, söylediklerini daha iyi anlamalarını sağlamaktadır. Bu, özellikle hızlı veya karmaşık konuşmalar sırasında çok faydalıdır. Başkasının beden dilini doğru bir şekilde okumak, öğrencilerin iletişimi daha iyi kavramalarına yardımcı olmaktadır. Ancak, beden dilini okumada yaşanan zorluklar da olabilir; farklı kültürel anlamlar veya yanlış yorumlamalar, bazen iletişimi zorlaştırabilir. Yine de, karşı tarafın beden dilini anlayabilmek, öğrencilerin duygusal durumlarını ve niyetlerini kavramalarına olanak tanır. Bu beceri, özellikle duygusal tonların ve örtülü mesajların daha iyi anlaşılmasını sağlar. Beden dilinin bu şekilde kullanımı, öğrencilerin dil öğrenme sürecinde karşılaştıkları iletişim engellerini aşmalarına yardımcı olur.

Tablo 7*Beden Dilinin Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi*

Ana Tema	Kodlar
Beden Dilinin Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi	<ul style="list-style-type: none"> • Beden dilinin öğrenilen bilgilerin hafızada kalma süresine olumlu etkisi • Beden dilini kullanarak öğrenilen bilgilerin daha uzun süre akılda kalması • Beden dilinin sözel olmayan bilgilerin öğrenilmesine katkısı • Beden dilinin dil öğreniminde doğal yöntem olarak kullanılması • Beden diliyle öğrenmenin öğrendiklerin uygulamaya aktarılmasına olumlu etkisi

Tablo 7’de *Türkçe konuşmayı öğrenirken beden dili kullanarak öğrendiklerinizin kalıcılığının arttığını düşünüyor musunuz? Örnek verebilir misiniz?* sorusuna ait cevaplar bulunmaktadır. Bu tabloya bakıldığında beden dilinin öğrenilen bilgilerin hafızada kalma süresine olumlu etkisi olduğu, beden dilini kullanarak öğrenilen bilgilerin daha uzun süre akılda kalmasını sağladığı, beden dilinin sözel olmayan bilgilerin öğrenilmesine katkısı olduğu, beden dilinin dil öğreniminde doğal yöntem olarak kullanılmasının ve beden diliyle öğrenmenin öğrendiklerin uygulamaya aktarılmasına olumlu etkisi olduğu ifade edilmiştir. Beden dili, Kazak öğrencilerin Türkçe öğrenirken öğrendikleri bilgilerin kalıcılığını artırmada önemli bir rol oynar. Öğrenciler, beden dili kullanarak öğrendikleri kelime ve ifadeleri hafızalarında daha uzun süre tutabilirler. Beden dili ile öğrenilen bilgiler, daha kolay hatırlanabilir ve gerektiğinde hızlı bir şekilde geri çağrılabilir. Bu, öğrenme sürecini daha etkili hale getirir ve bilgilerin daha uzun süre kalıcı olmasını sağlar. Beden dilinin sözel olmayan bilgilerin öğrenilmesine katkısı da büyüktür; öğrenciler, dil öğrenirken sadece kelimeleri değil, aynı zamanda beden diliyle birlikte gelen kültürel ve sosyal anlamları da öğrenirler. Beden dilini doğal bir öğrenme yöntemi olarak kullanmak, dil öğrenimini daha organik ve bütüncül bir deneyim haline getirir. Bu, öğrencilerin öğrendiklerini sadece teorik olarak değil, aynı zamanda pratikte de uygulamalarına yardımcı olur ve öğrenme sürecini daha kalıcı ve etkili kılar.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kazakistan'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin beden dili kullanımı, dil öğrenme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Beden dili, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerinde, anlamlarını güçlendirmelerinde ve konuşmalarının akıcılığını artırmalarında etkili bir araçtır. Ayrıca, beden dili, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırarak, öğrencilerin öğrendiklerini uzun süre hatırlamalarına ve pratikte uygulamalarına katkı sağlar. Başkalarının beden dili kullanımını anlamak, iletişimdeki potansiyel engelleri aşmalarına ve daha etkili bir iletişim kurmalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle, beden dili, Türkçe öğrenen Kazak öğrencilerin dil becerilerini geliştirmede vazgeçilmez bir unsurdur ve öğrenme sürecinin doğal bir parçası olarak önemli bir yere sahiptir. Beden dilinin yabancılara Türkçe öğretiminde kullanımı, dil öğrenme sürecini daha etkili, verimli ve anlamlı hale getirmekte ve öğrencilerin konuşma becerileri üzerinde olumlu katkılar sağlamaktadır.

Kazakistan'da Türkçe öğrenen öğrencilerden araştırmaya katılan öğrenciler, Türkçe konuşurken beden dillerini etkili bir şekilde kullanmaktadırlar. Kodlar incelendiğinde öğrencilerin konuşurken beden dilini sık kullandıkları, beden dilinin konuşma hızına ve akıcı konuşmaya olumlu katkısı olduğu, sosyal ortamda rahatlık sağladığı belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından farklı beden dili kullanımına yönelik farkındalığın olmasının önemli olduğu ifade edilmiştir. Öğrenciler beden dilinin, kendini daha iyi ifade etme, dili doğru kullanma, telaffuza katkı sağlama, iletişimde açıklık kazandırma, sözel olmayan iletişim becerilerini geliştirmeye katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler el hareketlerinin konuşma sırasında kullanımı, mimik kullanımı, göz teması ve diğer yüz ifadelerinin kullanımı, beden dili unsurlarının farklı kültürel anlamlarını bilme ve kullanmanın sık kullanılan beden dili unsurları olduğu belirlenmiştir.

Beden dilinin, anlamadığı kelimeleri beden dili ile anlamlandırma, karmaşık ifadeleri beden diliyle daha anlaşılır hale getirme, beden dili ile konuşmacının niyetini ve duygusunu anlama, beden dili ile kelime bilgisi eksikliğini telafi etme, beden dili ile sözlü olmayan mesajları anlama kapsamında anlamayı kolaylaştırdığı ifade edilmiştir. Öğrenciler tarafından beden dilini kullanırken konuşmada rahatlama hissi, beden dilinin öz güven artırıcı, stres azaltıcı rolü, kendini daha iyi ifade etme ve beden dili kullanımı ile iletişimde doğal olma şeklinde etkileri olduğu ifade edilmiştir. Öğrenciler başka biri Türkçe konuşurken beden dili kullanılmasının, daha kolay anlamaya, karşı tarafın beden dili kullanımı ile anlamlandırmaya, başkasının beden dili ile duygusal durumu anlamaya, beden dili ile örtülü mesajları anlamaya olumlu etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Beden dilinin öğrenilen bilgilerin hafızada kalma süresine olumlu etkisi olduğu, beden dilini kullanarak öğrenilen bilgilerin daha uzun süre akılda kalmasını sağladığı, beden dilinin sözel olmayan bilgilerin öğrenilmesine katkısı olduğu, beden dilinin dil öğreniminde doğal yöntem olarak kullanılmasının ve beden diliyle öğrenmenin öğrendiklerini uygulamaya aktarılmasına olumlu etkisi olduğu ifade edilmiştir.

Bu araştırma sonuçları ışığında, Kazakistan'da Türkçe öğrenen öğrencilerin beden dili kullanımını dil öğrenme sürecine daha etkili bir şekilde entegre etmeleri için çeşitli öneriler sunulabilir:

İlk olarak, Türkçe dil öğretiminde beden dili kullanımına yönelik farkındalık artırılmalı ve öğrencilere bu becerileri geliştirebilmeleri için özel eğitimler düzenlenmelidir. Eğitim programlarına beden dili üzerine dersler eklenerek, öğrencilerin bu konuda bilinçlenmeleri ve pratik yapmaları sağlanabilir.

Dil öğretmenleri öğrencilerin beden dili kullanımını destekleyici etkinlikler ve alıştırmalar planlayarak, onların kendilerini daha rahat ifade etmelerine ve öz güvenlerini arttırmalarına katkı sağlayabilir. Bu kapsamda, özellikle el hareketleri, mimikler, göz teması gibi temel beden dili unsurlarının kullanımına odaklanılmalı ve bu unsurların farklı kültürel anlamları hakkında bilgi verilmelidir.

Öğrencilerin beden dili ile kelime bilgisi eksikliklerini telafi etmelerine yardımcı olacak teknikler öğretilmeli ve karmaşık ifadelerin beden diliyle desteklenerek daha anlaşılır hale getirilmesi teşvik edilmelidir.

Öğrencilerin başkalarının beden dili kullanımlarını anlamlandırmalarına yardımcı olmak amacıyla, grup çalışmaları ve etkileşimli etkinlikler düzenlenerek, beden dili kullanımının sosyal ortamlardaki rahatlık ve iletişim açıklığı üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmalıdır.

Beden dilinin öğrenilen bilgilerin hafızada kalıcılığını artırma potansiyeli göz önünde bulundurularak, derslerde beden dili ile öğrenme stratejileri uygulanmalı ve bu stratejilerin öğrenilen bilgilerin uygulamaya aktarılmasına katkısı üzerinde durulmalıdır.

Kaynakça

- Akgül, K. P. (2006). *Kişiler arası İletişimde Dans ve Beden Dili İşlevini Etkileyen Etmenler ve Bir Alan Araştırması*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arıkan, M. (2005). *Nitelikli İnsan*. Bilge Yayıncılık.
- Aşçı, Y. ve Alican, Y. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasına yönelik materyal geliştirme, Uluslararası Türk Kültürü Sempozyumu (Dil- Tarih-Coğrafya), 252-267.
- Baltaş, Z. ve Baltas, A. (2019). *Renkli Resimlerle Bedenin Dili*. (53. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Benzer, A. (2015). Türkçe öğretiminde beden dili kullanımının öğrenme ve tutum üzerindeki rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), s. 33-47.
- Bilge, Y. (2004). *Etkili Öğretmen*, 106-107, İstanbul: Güvender Yayınları.
- Can, T. (2012). Yabancı Dil Öğretimi Bağlamında Öğrenen Özerkliğinin Sanal Öğrenme Ortamları Yoluyla Desteklenmesi, *Journal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education/Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi (HAYEF)*, 9(1).
- Cangil, B. E. (2004). Beden dili ve kültürlerarası iletişim. *HAYEF Journal of Education*, 1(2), 69-78.
- Çalışkan, N. ve Karadağ, E. (2010). Tüm Özel Öğretim Kurumları Derneği.
http://www.toder.org/images/makaleler/ogretim_surecinde_iletisim_ogeleri_ve_beden_dilinin_onemi.doc
- Demiral, H. ve Yavuz, Ş. (2016). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde ders dışı öğrenme ortamları, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama [Journal of Education and Humanities: Theory and Practice]*, 7 (13), 129-146.
- Deregözü, A. ve Kuyumcu, N. (2015). Yabancı dil öğretiminde beden dili kullanımının önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (54), 97-104.
- Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe Öğretimi* (2.baskı), Grafiker yayınları, Ankara.
- Göçer, A. (2015). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Konuşma Becerisinin Kazandırılması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 21-36.
- Göçmenler, H. (2014). Beden Dilinin Yabancılara Türkçe Öğretimi Açısından Önemi. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, (1), 63-74.
- Gün, M. & Yurtçu, A. (2022). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürün Sessiz Bir Göstergesi: Beden Dili. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 943-968.
- Güneş, F. (2013). Dil Bilgisi Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar, *Journal of Language and Literature*, 2(7), 71-92.
- Güz, N., Küçükdoğan, R., Sarı, N., Küçükdoğan, B., Zeybek, I. (2002). *Etkili İletişim Terimleri*. İnkılap Kitabevi, 664s, İstanbul.
- İzören, A. Ş. (2019). *Dikkat Vücutumuz Konuşuyor*. (86. Baskı). Ankara: Elma Yayınları.
- Karababa, Z. C. ve Karagül, S. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlere Yönelik Gereksinim Çözümlemesi, *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 365-376.
- Karçiç, A. ve Çetin, M. (2015). Yabancı dil Türkçe öğreniminde konuşma becerisinin gelişimini engelleyen kaygılar üzerine (Bosna Hersek Örneğinde), *Electronic Turkish Studies*, 10(11), 971-986.

- Kaşıkçı, E. (2006). *Doğrucu Beden Dili*. Hayat Yayıncılık İletişim Eğitim Hizmetleri, İstanbul.
- Küçükahmet, L. (2004). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Layık, Ş. (2007). *Beden Dili*. Yakamoz Yayınları, İstanbul.
- Navarro, J. ve Karlins M. (2021). *Beden Dili Eski FBI Ajanından İnsanların Bedenini Okuma Rehberi*. (47. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları
- Nurlu, M. (2019). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi- Görüşler, Projeler, Etkinlikler, Öneriler*. Kalem Kitap Yayıncılık, Ankara.
- Özdemir, C., Yıldırım, İ., Özdemir, E. D. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kazakistan'da Yaşanan Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme, Membership In The WTO: Prospects Of Scientific Researches And International Technology Market Materials Of The International Scientific-Practical Conference, 2(54), 19-25.
- Özmen, C., Güven, E. ve Dürer, Z. S. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisi: Sesletime yönelik bir uygulama ve etkinlik önerisi, *Turkish Studies*, 12 (28), 593-634.
- Pease, A. (2002). *Beden Dili* 5. Baskı. Çev: Yeşim Özben. Rota Yayınları, İstanbul.
- Satır, V. (2001). *İnsan Yaratmak-Aile Terapisinin Başyapıtı*. Beyaz Yayınları. Çev: Selim Yeniçeri, İstanbul.
- Şahin, Y. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*, Eğitim Yayınevi, Konya.
- Şen, S. (2006). Sınıfiçi İletişimde Beden Dili (Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Beden Dilin Kullanma Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tekinalp, Ş. (2003). *Camera Obscura'dan Synopticon'a Radyo ve Televizyon*. Der Yayınları, İstanbul.
- Tekindal, M. & Arsu, Ş. U. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.
- Uysal, S. & Özdemir, C. (2023). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Soydaşlara Öğretiminde Konuşma Becerisinin Gelişimini Etkileyen Faktörlerin Tespiti. *IJSS*, 7(31), 759-770.
- Üstünel, G. (2011). Etkili iletişim becerileri ve beden dili. Namık Kemal Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zillioğlu, M. (1996). *İletişim Nedir*. Cem Yayınevi, 303s, İstanbul.

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Yerkanat Zhashikh

Bölüm: Oryantal Filoloji Bölümü: Türk Dili ve Edebiyatı

Fakülte: Eğitim ve İnsani Bilimler Fakültesi

Üniversite, ülke: International Burch Üniversitesi, Bosna Hersek

Email: yerkanat.zhashikh@stu.ibu.edu.ba

Lütfen alıntılayınız: Zhashikh, Y., Özdemir, E. D. & Özdemir, C. (2024). Beden Dilinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Konuşma Becerisinin Gelişimine Etkisi: Kazakistan Örneği, *Türk Edebiyatları Araştırma Dergisi*, 4(1), 15-34. DOI: <https://doi.org/10.47580/tead.412>

Please Cite: Zhashikh, Y., Özdemir, E. D. & Özdemir, C. (2024). The Effect of Body Language on the Development of Turkish Speaking Skills as a Foreign Language: The Case of Kazakhstan, *Journal of Research in Turkic Literatures*, 4(1), 15-34. DOI: <https://doi.org/10.47580/tead.412>

Alındı: Haziran 2, 2024 ▪ Kabul: Eylül 26, 2024